

Gespreksverslag bestuurlijke verkenning

Overleg: Bestuurlijk gesprek tussen Zaanstad en Oostzaan i.h.k.v. de bestuurlijke toekomst van Oostzaan

Datum: dinsdag 1 oktober 2024

Tijdstip: 17:30 – 19:30

Locatie: Stadhuis in Zaandam

Aanwezigen: Jan Hamming, Harrie van der Laan, Gerda Blom, Elmer Braakman, Marvin Polak, Eelco Taams, Dick van Huizen en Sharon Blair-Zuijderhoff

Status: Definitief per 5 november 2024

1. Opening

De delegatie uit Oostzaan dankt de delegatie uit Zaanstad voor dit gesprek. Er volgt een korte voorstelronde.

2. Toelichting op traject bestuurlijke toekomst Oostzaan

Burgemeester Polak licht de aanleiding van dit gesprek toe. Dit gesprek komt voort uit het besluit van de raad van Oostzaan om zich te oriënteren op haar bestuurlijke toekomst. Dit omdat de gemeenteraad zelfstandig verder gaan niet als een duurzame optie ziet. Na een traject met TwynstraGudde waarin scenario's zijn onderzocht, heeft de raad besloten dat een aantal scenario's nader verkend moeten worden. Daartoe hebben raad en college een afwegingskader opgesteld. Er zijn vier scenario's die onderdeel uitmaken van deze verkenning: bestuurlijke fusie met Zaanstad, bestuurlijke fusie met Amsterdam, bestuurlijke fusie met Landsmeer en Wormerland, ambtelijke fusie met Landsmeer en Wormerland. In het licht van de laatste twee varianten hebben de raden van Oostzaan, Wormerland en Landsmeer gezamenlijk de opdracht gegeven om (extern) nader onderzoek te doen naar de varianten ambtelijk fusie en bestuurlijke fusie.

Voor de planning betekent dit dat nu de gesprekken met Amsterdam en Zaanstad worden gevoerd en de bestuurlijke gesprekken met Wormerland en Landsmeer worden gevoerd na afronding van het genoemde onderzoek. Na afronding van deze processen (de bestuurlijke gesprekken, extern onderzoek vanuit drie gemeenteraden (Wormerland, Landsmeer en Oostzaan) en advies burgeradviesraad) komt het college tot een advies aan de gemeenteraad over de bestuurlijke toekomst van Oostzaan. De raad van Oostzaan heeft de intentie om dit voorjaar tot een besluit te komen over het voorkeursscenario.

Burgemeester Hamming geeft aan open te staan voor verdere gesprekken over de vorm en manier van samenwerken, als Oostzaan daarvoor kiest. Wel is het belangrijk om hierbij eerlijk en transparant te zijn naar elkaar over de (on)mogelijkheden. Zaanstad geeft aan veel waardering te hebben voor Oostzaan en de keuze om niet zelfstandig verder te gaan. De gemeenten in de regio Zaanstreek zijn met elkaar verbonden en een samengaan biedt kansen. De dynamiek in Westzaan komt overeen met die in Oostzaan. Maar Zaanstad realiseert zich ook dat een herindeling een forse opgave is, dit naast de opgaven waar Zaanstad al voor staat.

Zaanstad geeft een aantal belangrijke zorgen aan. Als Oostzaan voor Amsterdam kiest, heeft dat gevolgen voor de regio Zaanstreek-Waterland. En, als Oostzaan voor Zaanstad of Amsterdam kiest, betekent dit iets voor de andere kleinere gemeenten. Burgemeester Hamming wil graag nog een zorg noemen: veiligheid en ondermijning, zeker in relatie tot de omvang van de huidige (kleinere) gemeenten in de regio. Immers, kleinere gemeenten lijken onvoldoende in staat ondermijning aan te pakken, waardoor er een waterbed effect ontstaat. Dit is een argument om een fusiestap (in welke richting dan ook) toe te juichen.

Burgemeester Hamming vindt het voorts belangrijk om een realistisch beeld te schetsen van wat bij een samengaan tussen beide gemeenten wel en niet kan worden gerealiseerd (hierover meer bij agendapunt 3).

3. Inhoudelijk gesprek aan de hand van een aantal thema's

Behoud groen en kleinschaligheid

Oostzaan koestert het groene karakter van de gemeente, en de kleinschaligheid van het lintdorp. Zaanstad geeft aan dit te herkennen. Er wordt stilgestaan bij de visie Linten, dijken en paden, waarmee Zaanstad het historische en landschappelijke karakter van onder andere lintdorpen beschermt. Ook in de omgevingsvisie die Zaanstad binnenkort verwacht vast te stellen, komt groen en landschap als belangrijk element terug.

Identiteit, nabijheid

In Zaanstad geldt: eenheid in verscheidenheid. De gemeente is opgebouwd uit verschillende dorpen en kernen, die elk hun eigen identiteit hebben. Dat wordt gekoesterd.

De lijnen tussen samenleving en gemeentelijke organisatie zijn kort. Er wordt in Zaanstad gewerkt met wijkmanagers, wijkwethouders, gebiedsmanagers en opgavemanagers en in de gebieden met gebiedsteams. Dit zorgt ervoor dat wat er speelt goed wordt opgehaald: buiten wordt zo naar binnen gehaald. Wethouders zijn aanwezig en zichtbaar in 'hun' wijken, ook als het gaat om evenementen. In een van de kernen (Wormerveer) wordt nu het creëren van een steunpunt verkend om zo de gemeentelijke dienstverlening te versterken voor Zaanstad Noord. Er is veel burgerkracht, die wordt goed benut.

Voor Oostzaan is het interessant om een vergelijking te maken met Westzaan; ook een lintdorp met een hechte gemeenschap. In Westzaan is er de 'Westzaanse Gemeenschap', die veel zelf doen en organiseren. Regelmatig weten zij succesvol geld in te zamelen via het platform voorjewijkie.nl, waarbij dan cofinanciering plaats vindt door de gemeente. Zij organiseren allerlei evenementen, waaronder de Sinterklaasintocht. Er is goed contact met de wijkmanager, die zorgt voor de verbinding, maar uiteindelijk doen de bewoners veel zelf. Er wordt veel vanuit het buurthuis gewerkt, waarbij vanuit de gemeente subsidie beschikbaar is voor de exploitatie.

Voorzieningenniveau

Zaanstad geeft aan dat in alle fusiescenario's het niet mogelijk zal zijn om de gemeentelijke voorzieningen zoals het gemeenteloket op hetzelfde niveau te houden, dat geldt ook als het gaat om een herindeling met Zaanstad. Als voorbeeld wordt genoemd een volwaardig steunpunt/gemeentehuis in Oostzaan. Dat is niet realistisch. Een gemeenschapshuis, gerund door vrijwilligers, behoort – bijvoorbeeld - wel tot de mogelijkheden. Ook hierbij is het van

belang de aanwezige burgerkracht te benutten. Als Oostzaan een dorp zou zijn binnen de gemeente Zaanstad, dan komt Oostzaan in aanmerking voor de buurthuisregeling zoals die in Zaanstad geldt.

Zaanstad beschikt over een groot aantal voorzieningen, bijvoorbeeld zwembaden, onderwijs, zorg. Ook bij nieuwe gebiedsontwikkelingen heeft de inrichting van maatschappelijke ruimtes steeds de aandacht. Vanuit wat er nodig is.

Overige

Financiën: Zaanstad is een financieel stabiele gemeente. De expertise waarover Zaanstad beschikt kan aanzienlijk bijdragen aan het verminderen van de kwetsbaarheid en het borgen van de continuïteit. En de woonlasten in Zaanstad zijn aanzienlijk lager.

Zaanstad beschikt over een groot aantal BOA's (ongeveer 60) en stevige expertise in het OOV-werkveld. Mogelijk kan een samengaan bijdragen aan het verminderen van de kwetsbaarheid op dit gebied in Oostzaan.

Herindelingsvariant: Is er door Oostzaan een uitspraak gedaan over een lichte of reguliere variant van een herindeling? Daarover is nog niet gesproken met de raad. Zaanstad geeft aan dat bij een fusie met Zaanstad de lichte variant uitgangspunt zou zijn.

Bestuursakkoord: Zaanstad geeft aan dat het wenselijk kan zijn om in een eventuele vervolgstap tot een bestuursakkoord te komen, waarin de fuserende gemeenten samen bepalen welke punten bijzondere aandacht krijgen in het fusieproces.

4. Vervolproces

Oostzaan gaat gesprekken voeren en maakt zorgvuldig verslag van de gesprekken. Oostzaan gaf in het gesprek aan na te gaan of zij het verslag integraal wil toezenden aan de gemeenteraad of niet en zal Zaanstad daarover informeren. Op dit moment is de werkgroep bestuurlijke toekomst geïnformeerd over de algemene sfeer in het gesprek en worden de gespreksverslagen na alle gesprekken verstuurd.

De burgemeester van Oostzaan vraagt Zaanstad of zij bereid zouden zijn om eens te komen kennismaken met de raad van Oostzaan. De burgemeester van Zaanstad geeft aan dat Zaanstad graag van een toekomstige uitnodiging gebruik zou maken om zichzelf te presenteren aan Oostzaan. In een nog latere fase kan de gemeenteraad van Oostzaan worden uitgenodigd in Zaanstad voor een kennismaking.

Omgeving kijkt met belangstelling naar de uitkomsten van dit gesprek. Het is goed mogelijk een kort persbericht te maken waaruit naar voren komt dat het een constructief gesprek was, dat Zaanstad open staat voor verdere verkenning van dit scenario, op initiatief van Oostzaan. Positieve grondhouding. Oostzaan doet voorstel voor persbericht en legt dit aan Zaanstad voor.

5. WVTK en sluiting

Aanwezigen kijken terug op een plezierig en constructief gesprek, waarbij beide gemeenten als goede burens met elkaar een goed en open gesprek hebben gevoerd. Oostzaan dankt Zaanstad voor gastvrijheid.